

MAGYAR ÖRÖKSÉG

107. díjátadó ünnepség

2023. december 16.

RÁDAY HÁZ

(1092 Bp., Ráday u. 28.)

**Magyar Örökség és
Európa Egyesület**

Magyar Örökség és Európa Egyesület
Székhely: 1146 Budapest, Hermina út 45. (Róheim Villa)
Postacím: 1114 Budapest, Bartók Béla út 59.
magyarorokseg1995@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu
Javaslatokat kérjük küldjék a fenti email címre!

MEGHÍVÓ

MAGYAR ÖRÖKSÉG

107. díjátadó ünnepségre

A díjátadás időpontja: **2023. december 16.** (szombat), **de. 11.00 óra**

A díjátadás helyszíne: **RÁDAY HÁZ Díszterme**
(1092 Budapest, Ráday utca 28. II. em.)

Kitüntetésben részesülnek a díjátadás sorrendjében:

Magyar Nemzeti Levéltár

Laudátor: Prof. Dr. habil. Szakály Sándor történész

Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nemzetszolgálat

Laudátor: Oberfrank Pál

Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész

Református Szárszói Konferencia szellemi hagyománya

Laudátor: Takaró Mihály irodalomtörténész

L. Kecskés András és együttesének művészete

Laudátor: Petrás Mária népdalénekes és Döbrentei Kornél költő

Magyar Kardvívó Iskola hagyománya

*Laudátor: Dr. Szabó Lajos a Magyar Olimpiai és
Sportmúzeum igazgatója*

Kassai Kazinczy Napok

Laudátor: Nyíri Péter a Magyar Nyelv Múzeuma igazgatója

Kató Béla erdélyi magyarságért és

a református egyházért végzett szolgálata

*Laudátor: Ft. Balog Zoltán református püspök,
az MRE Zsinat lelkes elnöke*

Dr. Klinghammer István BB elnök köszöntője

Hölgyeim és Uraim! Kedves Egybegyűltekt!

Nyelvünk védelme...

Hogy magyarok maradjunk az európai emberi közösség építésében, ahhoz a magyarságtudat egyik legfőbb elemét, a nyelvet, – nemzeti kultúránkat és egyéni műveltségünket tükröző szép tiszta beszédünket őriznünk és folyamatosan gondoznunk kell. Fontos az, amit mondunk, de nem kevésbé fontos az is, ahogyan mondjuk – legyen az hétköznapi beszédhelyzet vagy szakmai kifejezésekkel tűzdelt előadás.

A szavakban megnyilvánul az emberek közötti viszony. Az emberek közötti dialógusokban fontos szerepet játszanak az udvariassági aktusok is, amelyek a kulturált viselkedés társadalmilag elfogadott modelljét jelenítik meg. A beszélgetés mélysége paradox módon nem a beszédkészségtől, hanem a meghallgatás készségétől függ. Sajnos ezt gyakran elfelejtjük, és ennek eredményeképpen a dialógus csupán monológok benyomását kelti. Nyugtalantságot kelt a nyelvhasználat egyre nagyobb méreteket öltő vulgarizációja. Sokszor tapasztaljuk, hogy a kisebb szókultúrával rendelkező közéleti szereplők, a közösség bizalmának megszerzése érdekében, saját nyelvi viselkedésüket hozzáigazítják az utca szabad szájú nyelvhasználatához. Ebben a helyzetben nagyon fontos a tanítók nyelvi kultúrája.

A magyar nyelv olyan nyelvcsoporthoz tartozik, amelynek saját állammal rendelkező közösség képezi erős támaszát, amely számára ez a nyelv a nemzeti identitás és a legfőbb értékek hordozója. A szőlők személyes példáján múlik, hogy Kölcsey Ferenc kissé régies fogalmazásának tartalma a jövőben se avuljon el: „Tiszteld és tanuld más művelt népek nyelvét is, de soha ne feledd, miképpen idegen nyelveket tudni szép, a hazait pedig lehetőségig művelni kötelesség”

Évvégi köszöntő...

Elviharzott egy esztendő, és itt a Karácsony. Először is köszönjük Jó Istennek a mögöttünk levő évet, és valami mást, jobbat kívánunk a jövő évre egymásnak. Hozzáteesszük az Új Évi jókívánságokat is a szokásos, de nem felesleges egészségre való kívánsággal együtt a család és mindenki számára.

Malasztal teljes Karácsonyt és Boldog Újesztendőt!

Az Isten tartson meg minket a jövő esztendőben is hitben, önbecsülésben és szeretetben!

NEMZETI MÚLTUNK ŐRZŐJE: A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR

MAGYAR – NEMZETI – LEVÉLTÁR

Három szó, amely tökéletesen kifejezi mindazt, amiért egy intézményt **Magyar Örökség Díj**-ra lehet ajánlani.

MAGYAR: Egy olyan intézményről van szó, amely mindazok számára meghatározó értéket jelent, akik e csodálatosan szép nyelvet, a magyart használják. Kis nép vagyunk, hiszen talán alig 15 milliót teszünk ki Földünk mintegy nyolcmilliárdnyi népességéből. Ugyanakkor egy olyan nép, amely képes volt évszázadok alatt – megannyi veszedelem és belviszály közepette és után – meg- és fennmaradni, miközben körülötte birodalmak és népek emelkedtek fel és tűntek el szinte nyomtalanul. Hogy a költőt idézzem: „megfogyva bár, de törve nem” mi mégis itt élünk, mi magyarok itt vagyunk Európa közepén, a Kárpát-medencében, immáron közel ezeregykétszáz esztendeje.

NEMZET: A lélekszámában kicsiny, de lelkében erős magyarság a világ számos országában él. A kényszerek szülte szétszakítottság ellenére azonban nemzetté forrt össze, mert nemcsak a közös nyelv tart bennünket egyben, hanem a történelmünk során kialakult, tartós emberi közösség is, amelyet a közös terület, közel ezerkétszázéves államunk, és az egyedi, de rendkívül gazdag kultúránkban megnyilvánuló közös lelki alkat határoz meg.

LEVÉLTÁR: Az ország legrégebbi intézményesült gyűjteménye, amely szinte egyidős a magyar állammal és már a XII. században kimutatható nyomai voltak.

A rendek óhajára III. Károly 300 esztendővel ezelőtt, 1723-ban cikkelyezte be a XLV. törvénycikket, amely az ARCHIVUM REGNI (az ország levéltára) felállításáról rendelkezett. Igaz, a tényleges munka csak 1756-ban indult meg az országgyűlés pozsonyi épületében, de ha így számolunk, akkor 2026-ban lesz 270 éves a mai Országos Levéltár jogelődje.

Mária Terézia uralkodásának idején nemcsak az Ország Levéltára, de a vármegyei levéltárak is szervezett keretek között kezdték meg a működésüket, szinte kivétel nélkül az akkoriban felépülő új vármegyeházak épületeiben.

Jövőre – 2024-ben – lesz a 150. évfordulója az új Országos Levéltár megszervezésének. 1874-ben a régi Archivum Regni-t modern tudományos intézménnyé alakították át, és kinevezték országos levéltárnokká Pauler Gyulát (1841–1903). 120 esztendővel ezelőtti elhunytára ez év júliusban emlékeztünk.

A jubileumoknak azonban ezzel még nincs vége. Szinte napra pontosan három hónappal ezelőtt, 2023. szeptember 15-én emlékeztünk arra a 100 esztendővel ezelőtti, meghatározó és szívmenlegető eseményre, amikor is az akkori Országos Levéltár munkatársai elkezdtek a munkát a csodálatos budavári, Bécsi kapu téri levéltári palotában.

Végezetül, de nem utolsósorban említendő még az a 10. évforduló is, amelyet tavaly köszönthettünk: 2012-ben indult meg a Magyar Országos Levéltár és a megyei – napjainkban már vármegyei – levéltárak összevonása. Ennek köszönhetően létrejött hazánk legnagyobb (74 telephelyen 700 munkatársat foglalkoztató) egyetlen integrált közgyűjteménye: a Magyar Nemzeti Levéltár, rövidítve: MNL.

A MNL nemcsak az évfordulók – 300, 270, 150, 100, 10. – miatt érdemeli meg, hogy a döntéshozók átadják az intézményt képviselő főigazgatónak a Magyar Örökség Díjat, hanem 3 mindazon értékmentő és értékkeremtő munkáért is, amelyet az Országos Levéltár és a vármegyei levéltárak munkatársai végeznek.

Mohács – 1526 – előtt megközelítőleg egy millió (középkori) oklevelet őriztek a magyar uralkodók, és az oklevelek közül legalább 100 arany pecséttel (bullával) volt megerősítve. Ennek a felbecsülhetetlen nemzeti vagyonnak a nagyobb része elpusztult az oszmán-török hódoltság időszakában, és ma csak kb. 120.000 oklevél található a MNL tagintézményeiben, köztük a nyolc fennmaradt arany bullával is hitelesített pergamen. Ez ma Magyarország középkori öröksége.

A MNL Országos Levéltára közel 90, a vármegyei levéltárak további 200–210 kilométer iratot őriznek a mai felhasználók és a jövő nemzedékei számára. A 300 kilométer iratanyaggal Budapesttől majdnem Nagyváradig lehetne az autópályát kirakni. A MNL az európai államok levéltárainak élmezőnyébe tartozik az általa digitálisan kezelt 20 millió oldalnyi felvétellel.

A MNL volt az első olyan magyar közgyűjtemény, amelyik a rábízott iratokat a Mesterséges Intelligencia segítségével kezdte el feldolgozni és online elérhetővé tenni a felhasználók számára. A Magyar Országos Levéltár vezetői évekig tárgyaltak az orosz levéltárakkal, míg végre 2020-ban sikerült digitálisan átvenni azt a 682.000 kartont, amelyek a II. világháború után a Szovjetunióba hurcolt magyar állampolgárok adatait tartalmazzák.

A levéltár vezetői és munkatársai hittek az új informatikai technológiákban, és 10 hónap alatt az MI segítségével lefordították és feldolgozták a 17 millió cirillbetűs adatsort, majd a világhálón tették közzé az eredményeket.

Az első évben közel 370.000 felhasználó keresett rá a rokonaira, felmenőire, és 9 millió oldalt töltöttek le az adatbázisból.

A MNL nemcsak őrzőhely, de rendkívül szorosan együttműködik számos hazai és külföldi tudományos és kulturális intézménnyel is. A MNL abban is különbözik a történetkutatással foglalkozó tudományos intézményektől, hogy tagintézményei révén az egész országot lefedi, sőt a hazánkkal szomszédos országok levéltáraival is szoros kapcsolatot tart fenn.

A MNL hazai sikerei és nemzetközi együttműködései révén komoly elismertséget vívott ki magának. Ennek köszönhetően európai uniós forrásokat is elért. Az Európai Unió finanszírozta projektek közül kiemelendő az *Európai Digitális Kincsek / European Digital Treasures* kiállítás-sorozat, amelyben társszervezőként három tematikusan egymásra épülő magyar és nemzetközi levéltári iratanyagra épülő vándorkiállítás hozott létre a MNL.

Napjainkban – amint az eltelt évszázadok során is – a nemzet levéltára szerényen, hivatkozás nélkül végezi a nemzet múltjának megőrzését vállaló feladatait.

Őrzi és feldolgozza mindazon nemzeti kincseket, amelyek fennmaradása nélkül eltűnhetne sok évszázados múltunk. Múlt nélkül pedig nincs jelen és nem lesz jövő sem. Ezért is fontos, hogy a MNL őrizetében lévő dokumentumok biztonságban fennmaradjanak a következő évszázadokra is.

Mindezek mellett különösen fontos, hogy a MNL tagintézményei – az Országos Levéltár és a vármegyei levéltárak – kutatószolgálati sok ezer kutató és felhasználó elégedettségéhez járuljanak hozzá nap, mint nap, a levéltár digitális szolgáltatásai, adatbázisai révén pedig egyre szélesebb körben közvetlenül is eléri az állampolgárokat és nyújt nekik segítséget nemzeti múltunk megismeréséhez ugyanúgy, mint magyarságtudatuk megerősítéséhez.

Úgy vélem a Magyar Nemzeti Levéltár 300 esztendő, a magyarságért, a magyar nemzetért végzett áldozatos és minden hivatkozástól mentes tevékenysége Magyar Örökség!

Prof. Dr. habil. Szakály Sándor

LAUDÁCIÓ A KÁRPÁTALJAI MEGYEI MAGYAR DRÁMAI SZÍNHÁZ MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJÁNAK ÁTADÓJÁN

A magyar történelem tele van fordulatokkal és a magyar nemzet, a magyar néplélek – talán természetéből adódóan – túléli, átvészeli ezeket a fordulatokat, sőt megerősödve, mindig megújulva tölt be meghatározó szerepet Európa és a világ szellemi és spirituális életében.

Igaz ez a magyar színháztörténetre is. Csodálatos útján a németnyelvű, majd a magyar anyanyelvi színjátszás kifejlődésével fordulatokkal, de töretlenül halad előre, és a 20. század második felére, a trianoni békediktátum következtében elszenvedett veszteségei ellenére, a magyar színházi világ egyedülálló színházi rendszert mondhat magáénak.

A határon túli magyar színjátszás sem szűnt meg soha hányatott sorsa ellenére, és eljött a pillanat Kárpátalján is, amikor lehetőség nyílt az új csoda megszületésére, amely életre hívta a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházat, 2008 óta hivatalos nevén a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházat.

Van valami végzetszerű abban, hogy az a művész, aki létrehozta, felnevelte, és számtalan elismerés útján híressé tette a kárpátaljai színházat, ma már a Nemzeti Színház vezérigazgatója, Vidnyánszky Attila, a magyar nemzeti színjátszás vezéralakja.

De vissza a kezdetekhez...

A soknemzetiségű Kárpátalján a szovjet kisebbségi politika demonstratív döntése alapján érkezett a felkérés magas helyről az önálló magyar színházi társulat megalapítására. Mintegy 170 ezer magyar így juthatott színházi élményhez, élhette meg 1993. október 23-ától az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház varázslatos előadásain keresztül is magyarságát Beregszászban. Nagy lépés volt ez, és mindjárt a kezdet nagy sikereket hozott.

Vidnyánszky Attila a semmiből építette fel a társulatot, nyakába vette a vidéket, járta a falvakat, színészosztályt indított, és megteremtette a Színház magját, melynek tagjai azóta is oszlopai a közösségnek. Ők Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Varga József és Tóth László, akik az első osztályt alkották 1989-ben. Időközben a nagy kihívások miatt a társulat egy része távozott, a második évben azonban csatlakozott Rácz József és Kristán Attila is. 1998-ban végzett a második magyar osztály Kijevben, ők alkotják a mai társulat gerincét.

Az első bemutató, a *Háromgarasos opera* nagy sikert aratott, majd jött a *Szentivánéji álom*, a *Godot-ra várva*, a *Sólyompecsenye*, majd később a *Gyilkosság a székesegyházban*, *Az ember tragédiája*, a *Dorottya*, *A szarvassá változott fiú*, melyek mind ismertséget, elismerést és nemzetközi díjakat is hoztak a társulatnak. Ma is láthatóak Csehov Egyfelvonásos komédiái, a *Liliomfi*, a *Tóték*, és a *Három nővér*.

Az első időszakban iskolákban, tornatermekben próbáltak játszottak, végig járták a vándorszínészek rögös útját, építették, bontották a díszleteket, készítették, mosták, varrták a jelmezeket, fűrtak, faragtak, szereltek, gyűjtötték a bevételeket, támogatásokat a folyamatos építkezéshez. Végül az Oroszlán szálló lett otthonuk, melyet alkalmassá kellett tenni a színjátszásra és a közönség fogadására. Az építkezés most sem állt meg. Közben tájoltak Ungváron, Egerben, Salgótarjánban.

Az első évektől felfigyelt a magyarországi és a nemzetközi szakma a friss, kísérletező, sajátos hangvételű produkcióikkal fellépő társulatra és előadásaikra, amelyeket Vidnyánszky Attila állított színpadra. Számtalan díjat, fesztiválelismerést kaptak a produkciók, a játszó színészek és az alkotók is.

„Munkánkat „dac és csakazértis” tartotta életben, a vágy, hogy korszerű színházi nyelven, ugyanakkor nekünk, magyaroknak szóló, a saját hagyományainkból táplálkozó színházat műveljünk” – vallja Vidnyánszky Attila, a társulat alapítója, rendezője, művészeti vezetője, a budapesti Nemzeti Színház igazgatója. – E gondolat született meg Beregszászban, e mentén dolgoztunk a debreceni Csokonai Színházban, és így van ez most is, a budapesti Nemzeti Színházban.”

A kisebbségi létben működő színház 30 éve működik. Életét folyamatosan beárnyékolják az ukrán belpolitikai események: azok a megnyilvánulások, amelyek szeparatizmussal vádolják a kárpátaljai magyarokat, ezt tetézi a már évek óta tartó háború.

Méreteit tekintve a társulat ma mintegy 41 főből áll. Most két helyszínen működnek, a budapesti Nemzeti Színházban, és a magyarországi befogadó helyeken, illetve természetesen Beregszászon, és járják a regionális központokat Kárpátalján.

Sín Edina megbízott igazgató és csapata óriási erőfeszítéssel dolgozik a mostani válságban is. A háborús helyzet állandó alkalmazkodást kíván, melyet ki kell bírni – mondja. A legnagyobb feladat az értékek megőrzése és az, hogy át kell vinni a Színházat a túlsó partra.

Nekünk, akik a magyarországi megyeszékhelyeken felépült gyönyörű színházakban, és a budapesti, sokszor színháztörténeti hagyományokkal rendelkező színházakban élünk, dolgozunk, alkotunk különösen fontos meglátnunk és átélnünk, átéreznünk azt a küzdelmet, teljesítményt, amelyet kárpátaljai barátaink vívnak. Nagyra értékeljük azt a sikert, amelyet a harcos 30 év alatt elértek, és egyben érezzük felelősségünket is, amikor művészetünkkel, küldetésünkkel mi magunk is a magyar közönséghez fordulunk.

Nagy tisztelettel és lelkesedéssel fogadtuk a hírt, hogy 2023-ban a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Magyar Örökség díjban részesül. Isten éltesse a társulatot és vezetőit, Sín Edinát és a Kossuth- és Jászai Mari díjas alapító-rendező-vezérigazgatót, Vidnyánszky Attilát!

Oberfrank Pál

A 80 ÉVES BALATONSZÁRSZÓI MAGYAR ÉLET KONFERENCIA

Tíz esztendővel ezelőtt a 70. évfordulón Tökéczi László történész professzor a szárszói emlékülésen ezt mondta: „A nemzeti egység kísérlete a történelmi katasztrófák árnyékában, ez volt a '43-as Szárszó. Lehet-e majd a háború után független életet élni? Menni vagy maradni? Akik akkor összejöttek Szárszón, épp ezt akarták: helyben maradni és itt alakítani egy etikusabb, igazságosabb világot. Akkor is voltak éles szembenállások, sajtóharcok, de amikor a magyar közösség sorsa forgott kockán, képesek voltak leülni egymással. Ez Szárszó öröksége.”

A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Diákszövetsége 1928-ban megvásárolt egy Nefejejts villát Szárszón, és attól kezdve minden évben fiatalok ezrei tartottak ott különböző konferenciákat.

1943. augusztus 23-tól 29-ig a Magyar Élet Könyvbarátok Társasága és az SDG közös tábort szervezett, mely alapvetően különbözött az addigiaktól.

A Magyar Élet Tábor legfőbb vitatémája a magyar társadalom és gazdaság háború utáni lehetséges alakulása volt.

Püski Sándor a Magyar Élet kiadója így emlékezett 1943-ról: „Az útkeresés akkor volt a leglázasabb.”

Az SDG-táborok keresztyén jellege, nemzeti elkötelezettsége közismert volt, ám ebben az évben a meghívottak köre drámaian kiszélesedett. Képviseltette magát a jobboldali, nemzeti konzervatív, a baloldali, a református, katolikus, sőt a kommunista színezetű értelmiség is.

A mintegy 600 fős konferencián olyan személyiségek tartottak előadást, mint *Karácsony Sándor, László Gyula, Sinka István, Veres Péter, Féja Géza, Németh László.*

A baloldal képviseletében felszólaló Darvas József vagy Erdei Ferenc olyan előadásokat tartottak, melyek Európában csak Magyarországon hangozhattak el, hiszen Erdei kimondta: a jövő a marxizmus, kommunizmus. Mindezt a világháború közepén, a Horthy-Magyarországon úgy, hogy az előadónak haja szála sem görbült!!!

A legnagyobb hatású beszédet Németh László tartotta az úgynevezett „*harmadik úttal*” kapcsolatban, melynek lényegét a már korábban, egy szellemes, szemléletes példával világította meg: „*Tegyük fel, hogy van Új-Guineában egy párt, amely azt vallja, hogy Új-Guineának az angolokénak kell lennie. A másik párt szerint Új-Guinea csak a hollandok alatt lehet boldog. S most feláll valaki és azt kérdezi: Nem lehetne Új-Guinea pápuáké? Ez a harmadik oldal*”

Szárszó a szellemi konfrontáció legjelentősebb színtere volt, ahol egyértelművé vált: sem a náciizmus, sem a kommunizmus nem járható út, mert mindkettő erőszakon alapul, a magyarságtól, népünk karakterétől alapvetően idegen.

Meg kell találni a Magyar Utat, mert túlélni, fejlődni, boldogulni mi csak azon tudunk. A népi írók a legnagyobb társadalmi réteg, a parasztság felemelését tartották a legsürgetőbb feladatnak. Karácsony Sándor a magyar nevelés új ideáját jelölte ki előadásában.

Összegezve: Szárszó egy heroikus kísérlet volt a magyar jövő megmentésére, hogy Magyarország a magyaroké legyen, sorsunkat magunk határozhassuk meg. A folytatás a történelemből közismert: az elvesztett második világháború után a véres, nemzetidegen kommunizmus évtizedei következtek. Mégis, ami ott és akkor, Szárszón történt, örök emléket hagyott és maradandó szellemi muníciót hozott létre hazánk számára. A szárszói Magyar Élet konferencia ezért Magyar Örökség, immáron hivatalosan is.

A történelem ismétli önmagát. Mi 21. századi magyarok most is ezt akarjuk: a saját magunk által kijelölt Magyar Úton járni.

Segítsen bennünket ebben az Isten!

Takaró Mihály

L. KECSKÉS ANDRÁS MÉLTATÁSA A MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJ ÁTADÁSAKOR

L. Kecskés Andrást Magyar Örökség-díjra Buda Ferenc, a Nemzet Művésze, Kossuth- és József Attila-díjas költő terjesztette fel. Ők mindketten a magyar nemzeti örökség éltetői és tovább örökítői. Buda Ferenc egy esszéjében írta 2006-ban: „afféle rezgő húr vagy membrán vagyok az ég és a föld, ember és világ, ember és ember között. Ezért, ha magamban beszélek is, szavaimat úgy alakítom, mintha mások is hallanák, hisz a hangszer teste, a rezonanciaszekrény nem egyéb, mint a közösség, álljon bár 6–8 főből, 10 millióból vagy hatmilliárdból.

„L. Kecskés András lant- és gitárművész hallgatósága kezdetekben bizony olykor nem volt egy tucatnyi sem, hiszen első, Kiváló Népművelő kitüntetését 1965-ben ezerötszáz munkásszállásokon megszervezett zenei műsoraiért kapta, amelyeken olykor mindössze néhányan voltak. A legutóbbi elismerése ez évben a Magyarország Kiváló Művésze díj volt. Két város Szentendre és Dömsöd diszpolgára, és tart egy különös világrekordot is. Az 1981-ben alapított Kecskés Együttessel 1997-ben Bécsben adtak koncertet, a Mozart-Saal koncertteremben példátlan sikerrel. A terem történetének leghosszabb, másfélórás ráadását emléktábla is megőrökíti. Nemcsak a szomszédságban, de távolabb is elismerték tudásukat, 1998-ban több hónapos turnén Kínában jártak.

Idehaza több száz régizenei koncertet adtak. 2000-ben a „Magyar Hősök és szentek” műsorával bejárták az egész országot, de kiemelkedő zenei élményekkel gazdagították emlékeveinket is.

Koncertjeiken, többek között elfeledett, régi hangszerek szólalnak meg: zergekürt, görbekürt, csákány, zurna, lant, basszus lant, úd, koboz, vihuela, szimfónia, rebek, fidel, középkori hárfa, tőkhedű, viola da gamba.

Előadásaikon a magyar és európai nemzetek középkori, reneszánsz, kora barokk zenei örökségével ismertetik meg közönségeiket. A harminckét éves együttes több ezer koncerttel gazdagította a magyar és a nemzetközi zenei életet, milliókat részeltetve az emberiség zenei örökségének megismerésében.

L. Kecskés András ennek az örökségnek az összegyűjtésében jeles zenetörténeti kutatásokat végzett. Hazai és külföldi könyvtárakban és levéltárakban dolgozott. Számos felfedezett vagy a tabulatúrákból megfejtett darabjait zenetörténeti tanulmányaiban adta közre és tematikus koncertek tucatjaival ismertette meg a nagyközönséggel. 2021-ben jelent meg a Püski Kiadónál a hatkötetesre tervezett „A magyar zene évezredei” első, az idén a harmadik kötete. Mintha megerősítené ezekkel Kodály Zoltán hitvallását: „Lehet élni zene nélkül is.

A sivatagon át is vezet út. De mi azt akarjuk, hogy az ember ne úgy járja végig élete útját, mintha sivatagon menne át, hanem virágos réteken.

Petrás Mária és Döbrentei Kornél

A MAGYAR KARDVÍVÓ SPORT

A lovon vágózó és hátrafelé nyilazó honfoglaló eleink képe mindnyájunk számára jól ismert. A harcosok másik elengedhetetlen fegyvere a szablya, a hajlított pengéjű lovassági kard volt. E fegyver használata végigkíséri a magyar hadtörténetet, a kardot ott láthatjuk a bajvívó magyarok oldalán és a Berlint is meghódító huszárok kezében egyaránt.

Az *„Életünket és vérünket királyunkért!”* szellemében élő XIX. századi Magyarországon elemi érdeke volt minden nemes ifjúnak, hogy megtanuljon bánni a karddal.

Az egyre bővülő polgári elit fiai alkották a hazai vívósport másik bázisát. A párbajképes ifjak közül, ha valaki legalább elfogadható szinten tudott vívni, az védhette meg az életét. A reformkortól Pesten, Pozsonyban és Kolozsváron megjelenő vívóiskolákban volt mód a gyakorlásra, ezekben főként francia és olasz mesterek tanítottak. A magyar vívóstílus kialakítása Keresztessy József nevéhez fűződik, aki azt a francia csuklózó vívás és az olasz alkaros kardvívás ötvözéséből hozta létre.

A sportág hazai történetében mérföldkő volt a millenniumi nemzetközi vívótorna, ahol az olaszok fölényes győzelmet arattak a mesterek kardversenyében. Ennek hatására a hazai vívótermek olyan kiváló olasz mestereket kezdtek alkalmazni, mint Italo Santelli. Munkájuk eredménye már az 1908-as és az 1912-es nyári olimpiai játékokon megmutatkozott, amikor a kardcsapat, és egyéniben Fuchs Jenő az élen végzett. 1912-ben már katonák is indulhattak az ismét győztes csapatban, amit az osztrák hadvezetés addig tiltott. A magyar vívósport erejét mutatja az is, hogy az első elfogadott nemzetközi szabálykönyv Nagy Béla munkája volt.

Számos tehetséges vívónk esett el a Nagy Háborúban. A háború után a vívómesteri képzést is új alapokra helyezték. 1925-ben jött létre a Sporttanár- és Vívómesterképző Intézet (SPOTI), amelyben olyan kiváló oktatók felügyelték a munkát, mint Rády József, Borsody László, vagy Gellér Alfréd.

A szisztematikus munka hamar meghozta a sikereket, a magyar kardvívás ismét a világ élvonalába, sőt hegemon helyzetbe került és azt évtizedeken át meg is tartotta. Az olimpiákat és más világversenyeket sorra nyerte a csapat és az egyéni bajnoki címet is magyar sportolók nyerték. Itt a tisztelet hangján idézzük fel – a teljesség igénye nélkül – a korszak kiemelkedő kardozóinak neveit: Pósta Sándor, Tersztyánszky Ödön, Petschauer Attila, Piller György, vagy Kabos Endre.

A második világháború és a vészkorszak hatalmas veszteségeket okozott a vívósportnak. Kitűnő vívók sora lett a holokauszt és a háborús harcok áldozata. Az új sportpolitikának is szüksége volt az eredményekre, még ha azt egy „úri sportágban” hozzák is. A magyarok így a háborút követően is uralni tudták a sportágat, amelynek aranykönyvében három egészen kivételes kardvívó nevét kell kiemelnünk: Gerevich Aladárét, Kovács Pálét és Kárpáti Rudolfét.

1956-ban a megfiatalodott csapat nyert, a három „nagy öreg” mellé három fiatal került, az egyéni győzelem Kárpáti Rudolfé. Szomorú veszteség, hogy a fiatalok nem tértek haza az olimpia után. 1960-ban vívott utoljára együtt a „három muskétás”, újabb három fiatal tehetséggel lettek csapatbajnokok, az egyéni aranyérmes ismét Kárpáti Rudolf, a döntőben Horvát Zoltánt megelőzve. Ez az olimpia zárta a kettős győzelmek korát.

Az olimpiák idővonalán haladva a következő évtizedek igazán küzdelmesek voltak a magyar kardvívás számára. 1964-ben Pézsa Tibor egyéniben aranyérmet nyert, a csapat azonban nem tudott dobogóra kerülni, és a sportágtól „megszokott” csapataranyra is 1988-ig kellett várni. Négy évvel később Szabó Bence egyéni olimpiai bajnokságot, a csapat pedig ekkor és 1996-ban ezüstérmet nyert. Ezt követően három olimpián egyetlen magyar ezüstérem született, miközben a világbajnokságokon a csapat többször is diadalmaskodott.

A magyar kardvívás újjászületését egy példátlan, 2012-ben elindult sikersorozat jelezte: Szilágyi Áron három egyéni aranyérme és Tokióban még egy csapat bronz is. Higgyünk benne, hogy Párizsból ismét csodás eredményekről számolnak majd be a tudósítók és ismét igaza lesz az legjobb hazai mesterek egyikének, Gerentsér Lászlónak, aki 1936-ban azt írta: „Valami titokzatos erő lakozik a magyar kardban”.

A magyar kardvívást az ehelyütt csak felvillantott kimagasló eredményeire, a fentebb kiemelt és a terjedelmi okok miatt itt név szerint nem említett, egyedülálló teljesítményt nyújtó kardvívóira és iskolateremtő mestereire való tekintettel, jó szívvel és meggyőződéssel ajánlom a Magyar Örökség Díjra.

Dr. Szabó Lajos

KASSAI KAZINCZY NAPOK

A Batsányi-kör és a Csemadok 1967. október 20-án Kassán elindította a Kazinczy Nyelvművelő Napokat. A résztvevők Kazinczy örökségét kívánták folytatani, azzal a gondolattal, hogy szlovákiai (akkor csehszlovákiai) magyarság fennmaradása, jövője elsősorban az anyanyelv ápolásán, megtartásán múlik.

Az első találkozón Deme László, a pozsonyi egyetem magyar tanszékének vendégprofesszora A nyelvi kultúra kérdései és a feladataink címmel tartott előadást, ő és a többi előadó is az anyanyelv megőrzésére (pl. földrajzi nevek gyűjtésére, a nyelvjárások feldolgozására) biztatott. A Kazinczy Napok elindítói között voltak mások mellett: Fábry Zoltán, dr. Szabó Rezső, Dobos László, Jakab István, Béres József, Görcsös Mihály, Balogh Márta, Kossuth János, Szatmáry József, Schulz György és Rácz Olivér. A magyarországi nyelvészek közül már az elsők ott volt Bárczi Géza akadémikus, Deme László, majd később Szathmári István, Bencédy József, Wacha Imre, Montágh Imre, az irodalomtörténészek közül Czine Mihály, Pomogáts Béla, a prágai egyetemről Rákos Péter, Bredár Gyula, Blaskovics József. A határon túli magyar közösségek nyelvészei közül először a vajdaságiak vettek részt, majd az erdélyiek, de jöttek később a muravidéki, horvátországi, kárpátaljai és burgenlandi magyarok képviselői is.

A rendezvény Kassai Kazinczy Napok néven immár több mint fél évszázada szolgálja a felvidéki magyarság, a felvidéki magyar kultúra ügyét, és erősíti a magyarság kisebbségi szellemiségét. Idén az 55. Kassai Kazinczy Napokat rendezték meg, a kassai Csemadok jelenlegi elnöksége méltó folytatója a hagyománynak.

A felvidéki magyar nyelvművelőknek sokszor kellett nehéz helyzetekkel szembesülniük (leginkább a magyarság fogyatkozásával, az asszimilációval, a nyelvhasználati jogok korlátozásával, a magyar nyelv presztízsének csökkenésével, a megosztottsággal is), mégis mindig kitartóan küzdöttek a mozgalom céljainak eléréseért, azért, hogy a nyelvművelés, a nyelvvédelem, a nyelvhasználati joghoz való ragaszkodás fontos legyen a felvidéki magyar közösségekben, intézményekben.

A Kassai Kazinczy Napok előadói a legnevesebb felvidéki és anyaországi nyelvtudósok, pedagógusok, egyéb közművelődési, nevelési területek szakemberei, költők, írók, újságírók voltak, akik egyszerre foglalkoztak a múlttal és jelenük politikai, társadalmi helyzetével, a felvidéki és általában a kárpát-medencei magyar kisebbség sorsával.

A rendezvénysorozat ugyanis kárpát-medencei tanácskozássá bővült, amelyen a határon túli magyarság képviselői megbeszélhetik a nemzetiségi lét közös gondjait.

Állandó téma a mindennapi nyelvhasználat, az anyanyelvi nevelés és oktatás, a sajtó nyelve és a nyelvhelyesség, a felvidéki és anyanyelvi szakszókincs összhangba hozása, a szlovákiai magyar irodalom és természetesen Kazinczy öröksége; elméleti összegzés és gyakorlati, módszertani javaslatok is. A Szép magyar beszéd országos verseny 1981-től sok éven át szervesen kapcsolódott a rendezvénysorozathoz. A szervezők bevonják a programokba a fiatalokat is, hiszen rajtuk is múlik a magyar nyelv jövője, nekik kell megőrizniük anyanyelvük értékeit. Három éve már a Kassai Kazinczy Napok részeként ifjúsági napot rendeznek, így a diákok is tevékenyen részt vesznek a programban, magukénak érzik azt; és éppen ezért a rendezvény mindig kitüntetetten megszólítja a pedagógusokat. A Thália Színház Márai Stúdiósínpadát 2002-ben avatták fel az óvárosban. Ez ad otthont a rendezvénysorozatnak, minden év novemberében. A szintén Magyar Örökség díjat kapott Kolár Péter, a Csemadok kassai városi elnöke a Kazinczy Napok szervezésébe már az induláskor bekapcsolódott, és fáradhatatlanul irányította a rendezvényeket évtizedeken át.

Az első Kazinczy Napokon felolvasták a betegsége miatt távollévő Fábry Zoltán *Kazinczy Elkötelezettségében* című tanulmányát, ezeket a gondolatokat is, melyek most is érvényesek: „*Erős várunk a nyelv! Erős lett, mert Kazinczyk építették. Tervet készítettek, alapoztak, téglát téglára raktak, falakat húztak, és tetőt boltoztak; várat építettek, időtállót, maradandót, erőset. Lakjuk-e, védjük-e? Lakói és őrei vagyunk-e tényleg? [...] Mert kevesen vagyunk, és oldott kévét kell összetartanunk.*”

A Kazinczy Napok ebben segít 55 éve: rendezvénysorozata a felvidéki magyar tudományos élet, a közművelődés jelentős intézményévé vált. Tevékenységével hozzájárul a felvidék magyarság nemzeti azonosság tudatának megőrzéséhez, erősítéséhez, méltán kapja meg a Magyar Örökség kitüntető címet.

Nyíri Péter

LAUDÁCIÓ

Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke Magyar Örökség-díj

„Kerestem köztük valakit, aki építené a falat, és odaállna a résre szíнем elé az országért...” (Ez 22, 30)

Kató Béla püspök úr, lelki testvérem és barátom épít és odaállt a résre. Nemcsak falakat épít, hanem várat, közösséget, lelkeket. Oda kellett állnia a résre az országért, azért a népért, amelyiknek országa a határain kívül van, amelyik Budapesten keresztül figyel Bukarestre. A nép a magyar református nép, az ország Magyarország. De nem csak az. Az Ország, nagybetűvel, az a valóság, amit a teremő és szabadító Isten Krisztus által nekünk ajándékoz.

A rés a fogyatkozó magyarság, a düledező várfalak, a gyengülő közösség. De a legnagyobb rés köztünk és az Ő Országát nekünk ajándékozó Isten között van. Ebbe a résbe állt bele Kató Béla 44 évvel ezelőtt, amikor a sötét diktatúra idején Romániában a magyar lelkipásztor hivatását választotta. Évtizedekig kellett várnia arra, hogy téglából és habarcsból, és ahol szükséges modern és digitális eszközökkel iskolát, egyetemet, templomot, kastélyt, közösségi tereket építhessen. De a lelkeket előtte, közben és azóta is építi. Mert lélek nélkül hiába az építkezés. S lélek akkor van az építkezésben, ha Isten Lelke azt megáldja. Kató Béla népének vezére felekezeti hovatartozástól függetlenül. Irányt mutat katolikusoknak, reformátusoknak, evangélikusoknak, unitáriusoknak, minden Krisztus-hívő közösségnek, s hangot talál a románság azon képviselőivel is, akik képesek felülemelkedni a kisstilű, hétköznapi tényre, meglátva a közös, kelet-közép-európai érdeket. S partnere azoknak a nyugat-európai protestánsoknak is, akikből nem vezett még ki teljesen a diktatúrából szabadult keresztyén testvéreik megértése. A népvezér, ha lelkipásztor és püspök, akkor először felfelé figyel. Annak az akaratát keresi, akinek a háta mögött is van szeme azokra, akiket Ő, a teremő Isten rábízott. Az ő megfogalmazásában „a prófétai szolgálat a jövőre nyíló ablak kitárása”. A népvezér, ha pásztor, akkor minden egyes elveszett bárányra figyel. Akkor a közösség érdekét és a magányos magyar fájalmát együtt látja. Vigasztal, bátorít, épít, védelmez, de ha kell számon is kér. Számonkéri önmagán és azokon, akik szolgatársai, vagy éppen a magyar közélet szereplői, hogy megtettek-e mindent a rájuk bízottakért.

Kató Béla nem szerethető ember, hanem szeretetre méltó. Elsősorban nem azért, amit tesz, hanem azért, aki: Isten szolgálja a mi javunkra. Felsorolni mindazt, amit épített, azokat, akiket vigasztalt, bátorított és megvédett, balgató vállalkozás lenne. Hiszen a lényegét úgyis ott tartják számon, ahol az életünk majd végsősoron megméri: Isten trónusa előtt.

A lényeg az, hogy hol a forrása minden nemes és jó cselekedetünknek. Kató Béla életművének forrása az, hogy neve beíratott az Élet könyvébe, Isten tenyerébe. Minden elismerésünk, a Magyar Örökség-díj is, csak válasz arra az isteni döntésre, hogy Ő megáldja azokat, akik Országát építik, s odaállnak a résre, ha kell mások helyett is. S van itt még valaki: Ibolya asszony, a főtiszteletű püspök felesége. Isten különleges ajándékozó szeretete, ha valakinek olyan társat ad, akivel egészségben és betegségben, boldog és boldogtalan állapotában, hűségben maradhatnak egymás mellett.

Isten éltesse őt is a Magyar Örökség-díj átadásán!

Balog Zoltán
református püspök, a Zsinat lelkeszi elnöke

Magyar Örökség és Európa Egyesület (1%)
adószám: 18232101-1-42

Székhely: 1146 Budapest, Hermina út 45.
Postacím: 1114 Budapest, Bartók Béla út 59.
e-mail: magyarorokseg1995@gmail.com
Tel.: +36 30 9416-202
www.magyarorokseg.hu

Kérjük személyi jövedelemadója 1%-át ajánlja
a Magyar Örökség és Európa Egyesületnek

K&H Bank: 10200971-21523575-000000000

**A Magyar Örökség és Európa Egyesület,
valamint a Magyar Örökség Díj fő támogatója
az Agrárminisztérium és a Hungarikum Bizottság.**

AGRÁRMINISZTERIUM

Támogatóink:
Schmitt Pál volt köztársasági elnök
Vincze László és Fiai Papírmerítő Műhely